

аналізувавши положення українського законодавства у даній сфері, можна сказати про досить високий рівень відбору службовців, проте у зв'язку з формуванням в Україні нового органу необхідно беззаперечно переймати досвід держав з відпрацьованими, дієвими засобами прийняття на службу, як наприклад США.

Науковий керівник: декан факультету адвокатури, доцент кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук Хижняк Євген Сергійович.

Савчук С. О.

студентка 1-го курсу магістратури факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

КВОТА ДІЮЧИХ ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ОДНА ІЗ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

На протязі останніх років корупція в Україні продовжує набирати обертів та перетворюється у системне явище, яке проникає до всі сфери суспільного життя населення, чинячи при цьому свій негативний вплив та все глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий і найбільш дієвий протиправний засіб вирішення будь-яких питань та спонукання до прийняття неправомірних рішень, вчинення аналогічних дій чи бездіяльності. Масштаби поширення корупції продовжують залишатися однією з основних загроз як державній, так і національній безпеці, політичній стабільності та утвердженню верховенства права, а тому пріоритетним напрямом державної антикорупційної політики стала кардинальна зміна підходів до запобігання та протидії корупції, поєднана із удосконаленням національного антикорупційного законодавства та реформуванням правоохоронних органів.

Практично завжди викриттю і розслідуванню злочинів, вчинених представниками органів державної влади та місцевого самоврядування, суду та правоохоронних органів, а також притягненню вказаних осіб до відповідальності чиниться надзвичайно міцний та стійкий супротив, що проявляється як зі сторони винних, так і з боку інших зацікавлених осіб. Зважаючи на високий рівень корумпованості українських посадовців, розслідування та судовий розгляд таких кримінальних проваджень, за виключенням невеликої кількос-

ті так званих найбільш «резонансних», закінчується безрезультатно. Так, одні із корупційних проваджень закриваються за реабілітуючими підставами, в інших, що стосуються вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів, винні отримують неспіврозмірні із вчиненим правопорушенням покарання або і взагалі призначаються покарання, не пов'язані із позбавленням волі. Неспроможність, за таких обставин, існуючих органів досудового розслідування здійснювати провадження у кримінальних справах щодо високопосадовців, суддів і працівників правоохоронних органів сприяла прийняттю рішення щодо створення принципово нової і максимально незалежної у своїй діяльності правоохоронної структури.

Реалізацією цього рішення стало прийняття 12 листопада 2015 року Верховною Радою України Закону України «Про Державне Бюро розслідувань», а згодом і постанови Кабінету Міністрів України № 127 від 29 лютого 2016 року. Дані нормативно — правові акти власне і закріпили утворення Державного бюро розслідувань, визначаючи, при цьому, основоположні правові засади його організації та діяльності.

Провідна мета і, навіть, місія Державного бюро розслідувань полягає у досягненні стану справедливості і спокою в суспільстві шляхом забезпечення незалежного, всебічного та повного розслідування одних із найнебезпечніших та «найвпливовіших» злочинів задля притягнення винних до встановленої КК України відповідальності, незважаючи на їх посади, звання, зв'язки та ресурси.

Державне бюро розслідувань — один із «реактивних» державних органів відносно вузького профілю, від якого надалі залежатиме не лише стан боротьби із корупційними злочинами у державі, а й розвиток країни вцілому. Тому й вимоги до цієї установи, як і до усього її персоналу особливі, та пропорційні з відповідальністю, що на них покладена.

Формування складу Державного бюро розслідувань здійснюється за рахунок штатних працівників слідчих підрозділів ГП України та її територіальних підрозділів, відповідних підрозділів Національної поліції, Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро та інших органів державної влади, що протидіють злочинності, проте особлива увага приділяється гарантуванню абсолютно інноваційного бачення ситуацій, нестандартних поглядів та алгоритмів, що можливо забезпечити лише шляхом залучення абсолютно нових працівників, жодним чином не пов'язаних із діяльністю існуючих правоохоронних органів.

Однією із первинно передбачених основоположних засад створення Державного бюро розслідувань є квотний принцип формування підрозділів Бюро.

Відповідно до норм Прикінцевих та Перехідних положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань», а саме їхнього 3-го пункту, під час первинного формування підрозділів Державного бюро розслідувань встановлюються і в обов'язковому порядку повинні бути дотримані квоти, згідно з якими особовий склад слідчих підрозділів Державного бюро розслідувань забезпечується за рахунок:

а) осіб, які протягом останнього року обіймали посади слідчих органів прокуратури, у частині, що не перевищує 30 відсотків загальної кількості;

б) осіб, які протягом останнього року обіймали посади слідчих в інших правоохоронних структурах, — не більш як на 19 відсотків;

в) відповідаючи загальним вимогам та з відповідним стажем роботи в галузі права іншим особам — понад як на 51 відсоток.

Не залишився поза увагою і особливий порядок формування оперативно-розшукових підрозділів, а також підрозділу внутрішньої безпеки Державного бюро розслідувань. Отож, вказаним Законом України передбачається, що утворення складу даних підрозділів забезпечується за рахунок:

а) осіб, які протягом останнього року обіймали посади в оперативно-розшукових підрозділах, у частці, що не перевищує 40 відсотків від загальної кількості;

б) інших осіб, які відповідають загальним законодавчо визначеним вимогам і мають відповідний профільний стаж роботи в галузі права, — не менш як на 60 відсотків.

Так, наприклад, у звіті директора Державного бюро розслідувань Труби Романа Михайловича, поданого за результатами 2017 року, наведено квоти на посади слідчих, як це передбачено профільним законом, а саме всього в центральному апараті та семи територіальних управліннях передбачено 383 посади слідчих. Із них 186 — для кандидатів з досвідом роботи на посаді слідчих та 197 — для кандидатів з загальним досвідом роботи у галузі права, але без трудового стажу в правоохоронних органах.

Аналізуючи вищевикладені статистичні відомості можна дійти до висновку, що у своїй переважній більшості Державне бюро розслідувань має формуватися за рахунок нових для слідчо-прокурорської системи осіб, які повинні відповідати специфічним вимогам, що висуваються до працівників Бюро, зокрема щодо стажу роботи в галузі права.

Досліджуючи особливості організації та діяльності інших фактично існуючих в Україні органів, що забезпечують контроль над злочинністю та її стримування, можна припустити, що формування Державного бюро розслідувань за квотним принципом з дотриманням передбачених профільними законодавчими актами конкурсних

процедур вплине на виникнення ситуацію, за якої в структурі органу досудового розслідування та його оперативних підрозділів переважають особи без належного і, разом із тим, крайне необхідного досвіду роботи. Звідси постає питання, чи зможуть 51 % слідчих Бюро, які за квотним принципом не мають жодного досвіду роботи у слідчих та оперативних підрозділах правоохоронних органів, прийняти до свого провадження та здійснювати розслідування кримінальних правопорушень, серед яких, в першу чергу, умисні вбивства при обтяжуючих обставинах, військові злочини, злочини, пов'язані із незаконним обігом грошових коштів, в той час, підозрювані/обвинувачені у вчиненні яких, як правило, не лише мають істотні важелі впливу, а й перебувають під вартою? Чи під силу вказаним особам належним чином вивчати десятки (а інколи і сотні) томів кримінальних проваджень та достатньо повно і всебічно провести розслідування проваджень щодо подібних категорій справ, включаючи всі необхідні як гласні, так і негласні слідчі дії.

Дещо більше «підводних каменів» трапляється на шляху формування особового складу оперативно-розшукових підрозділів, адже саме на них покладаються функції щодо віктимологічної профілактики злочинів, виявлення ознак злочинів та їх розкриття, зокрема і у випадках вчинення їх специфічними суб'єктами — злочинними організаціями, запобігання терористичній діяльності, для чого потрібні виключно професіонали найвищого рівня, які неодноразово стикалися із подібними явищами та подіями і в змозі об'єктивно, всебічно проаналізувати ситуацію і вжити необхідні заходи. Вимога щодо прийняття на роботу в Державне бюро розслідувань лише 40 % працюючих впродовж лише останнього року на будь-яких посадах в оперативно — розшукових підрозділах є необґрунтованою з точки зору росту рівня злочинності в державі та системи найпоширеніших територіально та за предметом посягання кримінальних злочинів, вищий щабель яких займають тяжкі та особливо тяжкі правопорушення, пов'язані із посяганням на життя людей зокрема та національну безпеку держава в цілому.

Таким чином, визначені та закріплені профільними законодавчими актами засади формування особового складу Державного бюро розслідувань, серед яких квота діючих штатних працівників, наштовхують на тезу, згідно з якою в нинішніх умовах виконувати першочергово задумані та нормативно покладені на нього функції Бюро буде особливо непросто і без труднощів на початкових етапах його роботи не обійдеться, проте віра ініціаторів створення даного органу спеціального профільного призначення та їх прихильників у абсолютно нові, сповнені амбіційності, рішучості та стійкості особистих переконань кадри, а також громіздкий досвід роботи хоч і

відносно незначної частки чинних працівників слідчих та оперативних підрозділів дозволяє прогнозувати перспективність новоствореного органу.

Науковий керівник:** доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук **Храпенко Олена Олегівна.

Сарокіна В. В.

студентка 1-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРО ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Державне бюро розслідувань — новостворений правоохоронний орган, метою якого є запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. У своїй діяльності він керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та іншими законами України, нормативно-правовими актами, прийнятими на їх основі.

Досліджуючи проблематику його діяльності особливої уваги заслуговує питання щодо засад його діяльності, тобто ключових, вихідних ідей діяльності органу. Так, ст. 3 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» закріплює їх певний перелік, до якого належать верховенство права, законність, справедливість, неупередженість, незалежність і персональна відповідальність кожного працівника Державного бюро розслідувань, відкритість та прозорість діяльності органу, політична нейтральність, позапартійність та єдиноначальність (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 6, ст.55). Розглянемо деякі з цих засад окремо.

Відповідно до засади верховенства права, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Ця засада є загальнотеоретичною категорією, невід'ємною для діяльності демократичної, правової держави, закріпленою як на міжнародному (наприклад, Статут Ради Європи, Конвенція про захист прав людини і